Professional activity of specialists of the department of public education

Shakhlo ABUBAKIROVA¹

Scientific Research Institute named after A. Avloni

ARTICLE INFO

Article history:

Received March 2021

Received in revised form
20 March 2021

Accepted 15 April 2021

Available online
20 May 2021

Keywords:

specialist,
professional activity,
innovation,
education,
task of specialists
(methodologist),
information,
propaganda,
constructive.

ABSTRACT

The work of public education specialists plays a very important role in improving the pedagogical and methodological potential of teachers, in the development of their work. The scope of expert (Methodist) activity is much wider, the forms and methods of work are different. It is their diversity that allows the Methodist to carry out his or her task and to accomplish the tasks.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Xalq ta'limi bo'limi mutaxassislarning kasbiy faoliyatini takomillashtirish

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

mutaxassis,
kasbiy faoliyat,
innovatsiya,
ta'lim,
mutaxassislar (metodist)
vazifasi,
axborot,
targ'ibot,
konstruktiv.

Xalq ta'limi mutaxassislarning faoliyati o'qituvchilarning pedagogik-metodik salohiyatini takomillashtirishda, ularni ish faoliyatini rivojlantirishda juda muhim o'rinni egallaydi. Mutaxassis (Methodist) faoliyatining doirasi ancha keng, ishning shakllari va usullari xilma-xil. Aynan ularning xilma-xilligi mutaxassisga (metodist) o'z vazifani amalga oshirish va vazifalarni bajarishga imkon beradi.

¹ Trainee researcher, Scientific Research Institute named after A. Avloni, Tashkent, Uzbekistan.
E-mail: abubakirovashaxlo@gmail.com

Профессиональная деятельность специалистов отдела образования

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

специалист,
профессиональная
деятельность,
инновация,
образование,
задача специалиста
(методиста),
информация,
пропаганда,
конструктив.

Работа специалистов народного образования играет очень важную роль в повышении педагогического и методического потенциала учителей, развитии их труда. Сфера деятельности эксперта (методиста) намного шире, формы и методы работы разные. Именно их разнообразие позволяет методисту выполнять свою задачу и выполнять задачи.

Hozirgi zamon talabi o'qituvchi kasbiy faoliyatida doimiy innovatsion izlanishda bo'lishi, hamda zamonaviy o'quvchilarda innovatsion g'oyalarni shakllantirish. Axborot ko'p, lekin uni qanday qabul qilish va qay usulda targ'ib qilish har doim o'qituvchi kasbiy faoliyatida to'g'ri foydalana olmaydi. Ba'zan shunday holatlar bo'ladiki, dars jarayonida o'qituvchi mavzuni tushuntirayotgan paytida mavzuni yorita olmaydigan yoki bo'lmasa mavzuga umuman to'g'ri kelmaydigan metodni, innovatsion texnologiyani qo'llaydi. Bu o'qituvchining bilimsizligidan dalolat bermaydi, bu shunchaki o'qituvchi qaysi innovatsion texnologiyalar mazmun mohiyatini to'liq tushunmaganligidan. Har qanday metod, texnologiyaning o'zining qoidasi hamda qo'llanish usuli mavjud. Shunday holatlarda ularga tavsiyalarni beradigan, hozirgi zamon innovatsiyalaridan xabardor qilib turadigan hamda metodik faoliyatini isloh qilishga undaydigan mutaxassislar (metodist) mavjud.

Mutaxassislar (metodist) bu pedagoglarga amaliy metodik yordam ko'rsatadigan jamoa [1].

Mutaxassislar (metodist)ning asosiy vazifalaridan biri o'qituvchilarning mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qilishlarida yordam ko'rsatish. Metodistlarning ishi o'qituvchining o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish jarayonida darsga qo'yilgan maqsadlarga erishishga yordam berish. Mutaxassislar (metodist) pedagogik jarayonlarni uyushtirish, pedagogik mahoratlarni oshirish, hozirgi kunda ta'limdagi o'zgarishlar, ta'limga oid qarorlar, farmonlar haqida, ta'limdagi muammolar va yechimlarni tatbiq qilish, o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini ommalashtirish, innovatsiyalar, ta'lim texnologiyalar, yangi tadqiqotlar, AKT va IT, pedagoglarning metodik tayyorgarligini oshirish, xususan ta'lim sifatini oshirishda muhim ro'l o'ynaydi. Innovatsion jarayonlarni samarali ilmiy-uslubiy qo'llab-quvvatlash, o'qituvchilarning doimiy kasbiy ta'limi va rivojlanishini ta'minlaydigan muhitni yaratish ko'p jihatdan metodistning kasbiy mahorat darajasi, uning qo'yilgan vazifalarni tezkor va malakali yechish qobiliyatiga bog'liq.

Ta'limda metodist faoliyatining asosiy mohiyatini aniqlash, ustuvor yo'nalishlarning mazmuni va faoliyatning maqbul variantlari, uning muvaffaqiyatli kasbiy rivojlanish jarayoni uchun juda muhim shartdir.

Metodik faoliyatining asosiy mohiyati va mazmuni uning vazifasi bilan belgilanadi. Ta'lim tizimidagi metodistning vazifasi, birinchidan, fan (pedagogik, psixologik, uslubiy) va o'quv amaliyoti o'rtasida vositachi bo'lish, metodistlar o'qituvchilarga fanning tarjimoni bo'lish. Ikkinchidan, o'qituvchilar uchun uzluksiz kasbiy ta'lim sharoitlarni ta'minlash.

Shunday qilib, kasbiy uslubiy faoliyatning asosiy mazmuni o'qituvchining kasbiy faoliyati va o'quv jarayonini uslubiy ta'minlashdir. Metodist faoliyatining doirasi ancha keng, ishning shakllari va usullari xilma-xildir. Aynan ularning xilma-xilligi metodistga o'z vazifani amalga oshirish va vazifalarni bajarishga imkon beradi:

1. Axborot va tashkiliy vazifa – metodistning asosiy vazifasi o'qituvchilarga ma'lumotni ular tomonidan qabul qilinadigan, tushunilgan, sinab ko'rilgan va maqsadga muvofiq qo'llaniladigan tarzda berishdir.

2. Tashkiliy-pedagogik vazifa – turli toifadagi pedagogik ishchilarga uslubiy yordam ko'rsatishni o'z ichiga oladi. Faoliyat doirasi, shakllari va vositalari juda boy va xilma-xildir, bu metodistga o'qituvchilarni tabaqalashtirilgan tarzda uslubiy qo'llab-quvvatlashga imkon beradi.

3. Targ'ibot vazifasi – innovatsion pedagogik tajribani umumlashtirish va tarqatishni ta'minlaydi; zamonaviy pedagogik texnologiyalarni, o'quv qo'llanmalarni, o'quv va uslubiy to'plamlarni targ'ib qilish, ommaviy axborot vositalari orqali pedagogik bilimlarni targ'ib qilish.

4. Diagnostik va analitik vazifa – metodistning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu sizga muassasalar, o'qituvchilarning kadrlar salohiyatini o'rganishga, ta'lim sifatini oshirishning ichki pedagogik zaxiralarini aniqlashga, o'z ishini diagnostika asosida qurishga imkon beradi.

5. Nazorat va diagnostika vazifasi – o'qituvchilarning amaliy ishlariga tashrif buyurish va tahlil qilishni, o'qituvchi tomonidan amalga oshirilayotgan dasturlarning samaradorligi va foydalanilayotgan pedagogik texnologiyalarni, muassasadagi o'quv jarayonining holatini diagnostika qilishni o'z ichiga oladi.

6. Prognozlash vazifasi – muassasalardagi ta'lim jarayonini prognoz qilmasdan turib, muassasalarni va umuman ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish mumkin emas.

7. Innovatsion vazifa – metodist muassasalarda eksperimental ishlarni qo'llab-quvvatlaydi; rivojlanish dasturlari va texnologiyalarini joriy etish va amalga oshirish, o'quv materiallarini sinovdan o'tkazish.

8. Konstruktiv vazifa-o'quv-uslubiy hujjatlarni ishlab chiqish, muassasalarning ta'lim dasturlarini tuzatish, uslubiy tavsiyalar, qo'llanmalar, qoidalarni ishlab chiqish kiradi.

9. Muvofiqlashtirish vazifasi – metodist ta'lim muassasalarining tarmoqdagi o'zaro aloqalarini, o'quv muassasalarining bolalikning turli xil ijtimoiy institutlari bilan hamkorligini muvofiqlashtirishni ta'minlaydi.

10. Rag'batlantirish vazifasi – ular qandaydir tarzda o'qituvchilar faoliyatini rag'batlantiradi.

Ushbu vazifalarning barchasi o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiradi. Ushbu vazifalarni bajarish metodistning yuqori professional fazilatlarisiz mumkin emas. U nafaqat kasb me'yorlarini o'rganishi, balki u yerda yetarlicha yuqori natijalarga erishishi, o'zini tasdiqlashi, o'zini mutaxassis sifatida tan olishi va o'zida kasbiy mahoratni rivojlantirishi kerak. Aynan metodistning ushbu professionallik darajasi umuman ta'lim tizimining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi [2].

Metodist – o'qitish metodikasini o'rganish, ishlab chiqish ustida ishlaydigan o'qituvchi, muayyan mavzu metodikasi bo'yicha mutaxassis (dars jarayonida).

Metodist yangi mahsulotlardan xabardor bo'lishi, ularni o'rganishi va eng muvaffaqiyatli o'qituvchilar amaliyotiga joriy etishga intilishi kerak. Metodist uchun bilish jarayoni hech qachon tugamaydi. Bu o'qituvchilarning o'qituvchisi va abadiy shogird.

Zamonaviy sharoitda metodist quyidagi fazilatlarga ega bo'lishi kerak:

- analitik aql;
- rivojlangan ijtimoiy intellekt;
- keng dunyoqarash va umumiy madaniy eruditsiya;
- mavhum mantiqiy fikrlash rivojlanishining yuqori darajasi;
- yangi narsalarga ochiqlik, tashabbuskorlik;
- savodli nutqni rivojlantirish;
- katta lug'at;
- notiqlik va tashkilotchilik qobiliyatlari;
- rivojlangan aloqa qobiliyatlari, diqqatni jamlash qobiliyati, e'tiborni yuqori darajada taqsimlash (bir vaqtning o'zida bir nechta narsalarga e'tibor berish qobiliyati);
- uzoq vaqt davomida yuqori samaradorlik bilan ishlarni bajarish qobiliyati va boshqalar [3].

Zamonaviy metodist kasbiy va shaxsiy fazilatlaridan tashqari, quyidagi yo'nalishlar bo'yicha keng ko'lamli nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'lishi kerak: umumiy pedagogika, diagnostika, tarbiya nazariyasi, qiyosiy pedagogika, pedagogik tadqiqot metodologiyasi va metodikasi, eksperiment; umumiy, tarbiyaviy, ijtimoiy psixologiya; sotsiologiya, sotsiologik tadqiqot usullari; umumiy va pedagogik yangilik.

Ushbu bilimlarning barchasi ta'lim sohasidagi, jamoa xususiyatlari va imkoniyatlari, ishlash holati, istiqbollari va rivojlanish rejalari va boshqalar to'g'risida aniq bilimlar bilan birlashtirilishi kerak.

Har bir o'qituvchining faoliyat g'oyasi metodist sifatida o'z navbatida mavjud yutuqlar va aniqlangan muammolarni hisobga olgan holda kasbiy rivojlanishini boshqarish imkoniyatini beradi. Bir so'z bilan aytganda, muvaffaqiyatga erishish, tasodifiy narsalarni yo'q qilish va qarama-qarshiliklarni yengishga yordam berish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M.X. Baybaeva "Ta'lim tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalar" Monografiya: T.: 2017. – B. 143. "O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi.

2. Р.Ж. Ишмухамедов, М.А. Юлдашев "Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар". "Нихол" нашриёти, – Т. 2013.

3. Международные педагогические чтения «Непрерывное образование педагогов: достижения, проблемы, перспективы», Минск, 26–27 нояб. 2015 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.academy.edu.by/files/sbornik%20pedchtenia.pdf/>. Дата доступа: 10.01.2021.

4. Печеня Л.Д. Организация экспериментальной и инновационной деятельности в учреждениях профессионально-технического и среднего специального образования: метод. рекомендации / Л.Д. Печеня, М.В. Бондарь; под общ. ред. Э.М. Калицкого. 2-е изд., перераб. и доп. Минск, 2013.

5. Василевская Е.В. Повышение профессионального уровня методиста — первое условие эффективного методического сопровождения инновационных процессов в системе образования // Методист. – 2016. – № 6. – С. 4–8.

6. Denisova L.N., Medvedev V.P. Modular – competence-based approach to the new state educational standards 2014.

7. Yarochnikina G.V., Efimova S.A. Methodology for the design of educational materials on a modular-competence basis for the system of pre-university vocational education: a methodological guide / G.V. Yarochnikina, S.A. Efimova – Moscow: Moscow Psychological and Social Institute, Federal Institute for Education Development, 2006. – P. 177.

8. Vasilevskaya E.V. Raising the professional level of a methodologist is the first condition for effective methodological support of innovative processes in the education system // Methodist. – 2016. – No. 6. – P. 4.

9. Gulyaeva M.A. Organizational and pedagogical conditions for the formation of the methodological culture of a teacher of vocational education // Professional education in Russia and abroad. – 2014. – No. 1. – P. 60–65.

10. Maksimchenko T.V. Development of key competencies of a methodologist in the system of advanced training: author. dis. ... Cand. ped. Sciences: 13.00.08. -- M., 2010. – P. 25.

11. Professionalism of a methodologist, or One in five persons: a methodological guide / T.A. Sergeeva, N.M. Uvarova, S.E. Nazarova and others – M.: IRPO: ProfObrIzdat, 2002. – P. 17.